

177. 3.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Een verdrag als het op 28 Maart j.l. te Brussel geslotene betreffende de territoriale rechterlijke bevoegdheid, betreffende het faillissement en betreffende het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten, is voor Nederland nieuw ¹⁾. Eenige mededeelingen betreffende zijn geschiedenis schijnen daarom hier op hare plaats.

De erkenning en de tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen en de andere onderwerpen, welke in bovengenoemd verdrag tusschen Nederland en België geregeld worden, nemen in de geschiedenis der practijk van het internationaal privaatrecht eene niet onbelangrijke plaats in. In de Nederlanden deed zich reeds vroeg de behoefte gevoelen aan erkenning en uitvoerbaarheid van vonnissen buiten het gewest, waarin zij waren geweest; reeds in 1534 kwam een overeenkomst over deze materie tot stand tusschen Holland en Utrecht. Tusschen deze beide gewesten kwamen in den tijd der republiek nog andere overeenkomsten nopens internationaal privaatrecht tot stand, o.a. ten aanzien van de berechting van aangelegenheden betreffende erfenissen en ten aanzien van faillissementen. Ook in andere landen werd reeds lang geleden gestreefd naar regelingen, waardoor vonnissen buiten het gebied, waarin zij waren uitgesproken, zouden kunnen worden tenuitvoergelegd. Belangrijke verdragen kwamen o.a. reeds in 1760 tot stand tusschen Frankrijk en Sardinië, in 1777 tusschen Frankrijk en Zwitserland (vernieuwd in 1803, 1828 en 1869), in 1787 tusschen Frankrijk en Rusland, in 1846 tusschen Frankrijk en Baden en in 1851 tusschen Spanje en Sardinië.

Toen in de tweede helft der vorige eeuw de belangstelling voor vraagstukken van internationaal privaatrecht toenam, was dit niet het minst het geval met het vraagstuk van de tenuitvoerlegging van vonnissen, door vreemde rechters gegeven, en van authentieke akten, in het buitenland verleden. Bij het toegenomen internationaal verkeer gevoelde men sterker dan vroeger het ongerief, hetwelk het gevolg was van de niet-uitvoerbaarheid van vonnissen, gewezen — en authentieke akten, verleden — op buitenlandschen bodem. Op tweeërlei wijze trachtte men aan dat ongerief tegemoet te komen. Sommige landen trachtten het te verhelpen door met andere staten verdragen te sluiten, waarbij wederzijds aan vonnissen en authentieke akten, gewezen of verleden in de beide verdragsluitende landen, rechtskracht werd verleend. Voorbeelden daarvan werden hierboven reeds genoemd. Andere landen zochten eene oplossing van de moeilijkheid door toekenning van rechtsgevolg aan vreemde vonnissen en authentieke akten *bij de wet*, met of zonder de voorwaarde van reciprociteit. Dit laatste stelsel werd bijv. gekozen door Italië (zonder reciprociteit) en door Duitschland (met reciprociteit); Nederland echter wenschte dien weg niet in te slaan. Immers, afgescheiden van de overweging, dat uit de toekenning van rechtsgevolg aan vreemde vonnissen en

vreemde authentieke akten bij de Nederlandsche wet, geen verplichting voor de andere staten voortsproot om omgekeerd aan Nederlandsche uitspraken en authentieke akten rechtskracht te verlenen en dat ook, indien de wet dat rechtsgevolg slechts in geval van het bestaan van reciprociteit toekende, het aan de andere staten vrij zou staan door al of niet verleening van reciprociteit dat rechtsgevolg al of niet te doen intreden, wilde men hier te lande niet op deze wijze mogelijk maken, dat in Nederland óók zouden moeten worden tenuitvoergelegd vonnissen en authentieke akten van vreemde staten, waarvan niet de zekerheid bestond dat hunne wetgeving, rechtspraak of administratie voldoende waarborgen boden voor de deugdelijkheid der op hun gebied gewezen of verleden vonnissen en authentieke akten. Dezelfde overwegingen deden ook België, bij de totstandkoming van de wet van 25 Maart 1876 nopens de competentie, in afwijking van de Regeeringsvoorstellen, die ten aanzien van de uitvoerbaarheid van vreemde vonnissen op het ruime Italiaansche standpunt stonden, besluiten, alleen die vonnissen van buitenlandsche rechters zonder nieuw onderzoek der zaak tot het voorrecht van exequatur toe te laten, die gewezen waren in een land dat *bij verdrag* aan de Belgische vonnissen eene gelijke bevoorrechtiging toestond.

De toenemende behoefte in het internationaal verkeer aan de mogelijkheid van tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen kwam krachtig tot uiting op het in 1863 te Gent gehouden congres, georganiseerd door de „Association internationale pour le progrès des sciences sociales”. Eene commissie werd met de bestudeering dezer aangelegenheid belast, en in het rapport dat zij in 1864 op een volgend, te Amsterdam gehouden, congres uitbracht, werd de wenschelijkheid uitgesproken, dat de verschillende Regeeringen zich bij tractaten met elkander zouden verstaan, om in andere landen in burgerlijke en in handelszaken gewezen vonnissen in hunne landen uitvoerbaar te doen zijn, mits de inhoud van het vonnis niet in strijd was met de openbare orde of met de soevereiniteit van het land waarin de tenuitvoerlegging werd gevraagd.

Ook op officieele wijze openbaarde zich in dien tijd aan de Nederlandsche Regeering de behoefte aan rechtskracht van inheemsche vonnissen in het buitenland. Nederland had n.l. met Pruisen (1822), Hessen (1826), Luxemburg (1841) en Hannover (1846) verdragen gesloten tot regeling der toelating van wederzijdsche behoeftige onderdanen tot kosteloos procederen. Deze verdragen kunnen, het daarmede nagestreefde doel in aanmerking nemend, niet dan gebrekkig worden genoemd: de verplichting tot het stellen der cautio judicatum solvi ook voor den vreemdeling, die tot de kosteloze procedure werd toegelaten, bleef n.l. bestaan, waardoor het voorrecht van het kosteloos procederen grotendeels illusoir werd. Een aantal andere mogendheden nu, waaronder België, wenschten in de zestiger jaren der vorige eeuw eveneens met Nederland een verdrag van dien aard te sluiten, maar zij wilden dat alleen, indien daarbij tevens de verplichting tot het stellen dier cautie verviel voor degenen, die krachtens dat verdrag kosteloos zouden kunnen procederen. De Nederlandsche Regeering meende evenwel, dat de vrijstelling van die cautie niet zonder schade voor de Nederlandsche tegenpartij verleend kon worden, zoolang niet Nederlandsche vonnissen uitvoerbaar verklaard konden worden in het land waar die vreemdeling gevestigd was. Zij overwoog daarbij, dat, viel de cautie weg, eene Nederlandsche tegenpartij, een proces winnende, zonder eene overeenkomst op dit laatste punt geenerlei zekerheid zou hebben, datgene te zullen verkrijgen waartoe de vreemdeling veroordeeld was.

Het bezwaar der Nederlandsche Regeering om vreemdelingen van cautie vrij te stellen, zoolang niet Nederlandsche vonnissen in het buitenland uitvoerbaar waren, gaf haar aanleiding om aan België en Italië een voorstel te doen om verdragen van ruimere strekking te sluiten, waarbij, evenals in het inmiddels tot stand gekomen Fransch-Zwitsersch ver-

1) België had reeds gelijksoortige verdragen gesloten met Frankrijk (1899) en met Luxemburg (1904).

drag van 1869, niet alleen zou worden geregeld de toelating der wederzijdsche onbemiddelde onderdanen tot het kosteloos procederen, maar ook de tenuitvoerlegging in het ééne land van de in het andere land gewezen vonnissen in burgerlijke en handelszaken. De onderhandelingen die Nederland met België en Italië had aangevangen om tot zulke regelingen te geraken, stuitten echter op groote moeilijkheden, welke hoofdzakelijk voortsporen uit het verschil van wetgeving met name ten aanzien der bevoegdheid van den rechter, wanneer deze te beslissen heeft over den staat of de bevoegdheid van den in het geding betrokken vreemdeling. Om eene poging te doen, deze moeilijkheden tot eene oplossing te brengen, deed de Nederlandsche Regeering in 1874 voorstellen aan een aantal vreemde Regeeringen tot het houden eener conferentie te 's-Gravenhage, ten einde aldaar door mondeling overleg den grondslag te leggen voor eene algemeene internationale regeling van de wederkeerige tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen in burgerlijke- en handelszaken. Aangezien echter eenige groote mogendheden, wier medewerking voor het bereiken van het beoogde doel onontbeerlijk was, niet bereid bleken te zijn, aan de besprekingen te 's-Gravenhage deel te nemen, werd besloten, van het houden daarvan voorloopig af te zien, en te trachten met enkele staten afzonderlijk nopens deze materie tot overeenstemming te komen. Hiervoor kwamen in de eerste plaats in aanmerking Italië en België, met welke mogendheden Nederland, als gezegd, hierover reeds in onderhandeling was, voordat aan het plan tot het bijeenroepen der Conferentie een begin van uitvoering werd gegeven. De ter zake opnieuw geopende gedachtenwisselingen leidden echter niet tot een resultaat. Toch bleef de Nederlandsche Regeering hare aandacht op het belangrijke vraagstuk der internationale uitvoerbaarheid van vonnissen gevestigd houden, te meer, waar haar uit de vragen, nopens dit onderwerp gesteld in de Voorloopige Verslagen op Hoofdstuk III der Staatsbegroting voor de dienstjaren 1877, 1879 en 1880, bekend was, dat ook in de Tweede Kamer der Staten-Generaal deze aan gelegenheid van veel gewicht werd geacht.

In 1884 werd opnieuw eene poging gedaan, ditmaal door de Italiaansche Regeering, die daartoe was uitgenoodigd door de „Association pour la Réforme et codification du Droit des Gens”, om door eene Conferentie te geraken tot het vaststellen eener algemeene regeling voor de uitvoerbaarheid van vonnissen, doch deze Italiaansche poging had geen grooter succes dan die, welke door de Nederlandsche Regeering 10 jaren vroeger was gedaan.

Bleek het dus onmogelijk, ten aanzien van de tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen te geraken tot eene algemeene regeling, even groot bleken de moeilijkheden om zich daaromtrent met enkele Staten afzonderlijk te verstaan. Pogingen om zulk een verdrag destijds met België te sluiten, leden schipbreuk. Een gevolg hiervan was, dat evenmin tot stand kon komen een verdrag waarbij over en weer Belgische en Nederlandsche onderdanen zouden worden vrijgesteld van de verplichting tot stellen eener cautie, zonder welke vrijstelling het sluiten van een verdrag nopens kosteloos procederen h. i. geen zin had. Immers de Nederlandsche Regeering stelde zich op het standpunt, dat vrijstelling van de cautio judicatum solvi slechts mogelijk was bij gelijktijdige wederzijdsche erkenning van elkanders vonnissen in het algemeen.

Met Italië kwam echter op 9 Januari 1884 een verdrag tot regeling der toelating van de wederzijdsche behoeftige onderdanen tot het kosteloos procederen in het andere land met ontheffing der verplichting tot het stellen van eene cautie tot stand; dit was mogelijk, omdat ten aanzien van Italiaansche onderdanen er geen bezwaar tegen bestond, de verplichting tot het stellen dier zekerheid te laten vervallen, daar op grond der ruime Italiaansche wetgeving Nederlandsche vonnissen in Italië uitvoerbaar verklaard konden worden. En ten slotte kwam op 31 October 1892, nadat de behoefte aan zulk een verdrag met België zich steeds meer had doen

gevoelen, ook met dit land zulk een verdrag tot stand, met dien verstande echter, dat alleen het voorrecht van kostelooze procedure en vrijstelling der cautie verleend werd aan wederzijdsche onderdanen die sedert tenminste 18 maanden hunne woonplaats in het andere land hadden; door deze beperking kon het bezwaar, dat het verkregen vonnis in het andere land niet uitvoerbaar was, van minder belang worden geacht.

Ongeveer tezelfder tijd nam de Nederlandsche Regeering opnieuw het initiatief tot het bijeenroepen eener conferentie over internationaal privaatrecht, ditmaal met meer succes. Op de 1e en 2e Conferenties over die materie, welke in 1893 en 1894 te 's-Gravenhage plaats hadden, kwam eene algemeene regeling tot stand, welke leidde tot het verdrag van 14 November 1896 tot het vaststellen van gemeenschappelijke regelen ten aanzien van sommige onderwerpen van internationaal privaatrecht op de burgerlijke rechtsvordering betrekking hebbende, welk verdrag later werd vervangen door het verdrag van 17 Juli 1905 betreffende de burgerlijke rechtsvordering. Deze verdragen maakten het mogelijk, dat eene veroordeeling in de kosten van een geding, uitgesproken in een der contracteerende Staten tegen den eischer of de tusschenkomende partij, kosteloos in een anderen contracteerenden Staat wordt tenuitvoergelegd, terwijl het verband met de toelating van behoeftige vreemdelingen tot de kostelooze procedure niet uit het oog werd verloren, en naast de uitvoerbaarheid van bovenbedoelde veroordeelingen werd geregeld. Aldus was het mogelijk geworden, door deze regeling van meer algemeenen aard een schrede verder te zetten op den ook door Nederland reeds vroeger (bij de herziene Rijnvaartakte in 1869 en de Berner Spoorweg Conventie in 1890) ingeslagen weg in de richting van tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen over bijzondere materies. Uit het feit dat reeds, zooals uit den aanhef dezer Memorie blijkt, tusschen andere Staten eene regeling van nog meer algemeene wederzijdsche uitvoerbaarverklaring is getroffen, en uit de omstandigheid dat de materie der tenuitvoerlegging van vreemde vonnissen geplaatst is op de agenda der a.s. Haagsche Conferentie nopens internationaal privaatrecht, mag men concluderen, dat het beginsel van het hierbij ter goedkeuring aangeboden verdrag met België strookt met de verdere ontwikkeling van het internationaal recht.

Wat thans laatstbedoeld verdrag betreft, de onderhandelingen, welke tenslotte rechtstreeks tot de totstandkoming daarvan leidden, dateeren van 1908, in welk jaar de Belgische Regeering het voorstel deed een verdrag te sluiten in den geest der toen reeds nopens de tenuitvoerlegging van vonnissen door haar met Frankrijk en Luxemburg gesloten verdragen. De Nederlandsche Regeering ging gereedelijk op dit voorstel in, doch verschillende ontwerpen en tegenontwerpen werden gewisseld zonder dat tusschen beide Regeeringen over den tekst van het te sluiten verdrag overeenstemming werd bereikt. Daarop werd in 1913 besloten, eene gemengde commissie, waarin eenige Nederlandsche en eenige Belgische juristen zitting zouden hebben, met de samenstelling van een ontwerp-verdrag te belasten, maar de oorlog belette, hieraan uitvoering te geven. In 1923 werden de onderbroken onderhandelingen hervat en de Nederlandsche Regeering mocht Mr. LODER, Voorzitter, thans Lid van het Permanente Hof van Internationale Justitie, Mr. SUYLING, Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, en Mr. KOSTERS, Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, bereid vinden, voor Nederland in die Nederlandsch-Belgische Commissie zitting te nemen. Op 19 Mei 1924 kwam deze Commissie te Brussel bijeen en de daar gevoerde besprekingen leidden op 27 Mei d.a.v. tot de vaststelling van een ontwerp-verdrag, waarmede zowel de Nederlandsche als de Belgische Regeering zich, nadat nog eenige kleine redactie-wijzigingen van ondergeschikt belang waren aangebracht, hebben kunnen vereenigen. Tevens heeft de Commissie een gemeenschappelijk rapport samengesteld, dat als bijlage bij deze Memorie is gevoegd, en waaraan het onderstaande gedeeltelijk is ontleend.

Afgezien van de slotbepalingen, regelt het verdrag drie onderwerpen:

- a. het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, van scheidsrechterlijke uitspraken en van authentieke akten (titel II);
- b. de territoriale competentie van den rechter (titel I);
- c. het faillissement (titel III).

Ad a. Het voornamelijk beginsel is, dat rechterlijke beslissingen, in Nederland of België geweest, in den anderen Staat zullen kunnen worden tenuitvoergelegd, na aldaar uitvoerbaar te zijn verklaard. De voordeelen hiervan zijn onmiskenbaar. Niet langer zal men, na in Nederland eene veroordeeling te hebben verkregen, de geheele zaak in België opnieuw aan het oordeel van den rechter behoeven te onderwerpen, indien men aldaar tot tenuitvoerlegging wil overgaan. Aan den anderen kant zal degene, die in België heeft geprocedeerd, de executie in Nederland kunnen vervolgen. Art. 431, lid 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zal dus in zoverre niet gelden. Zonder wederkeerigheid kan men het gewenschte doel niet bereiken.

Naast de tenuitvoerlegging staat de quaestie welk gezag moet worden toegekend aan een buitenlandsch vonnis. De Hooge Raad heeft bij arrest van 31 Januari 1902 (*Weekblad van het Recht* n°. 7717) beslist, dat onder de gerechtelijke gewijsden, in de artt. 1953 n°. 3 en 1954 van het Burgerlijk Wetboek bedoeld, alleen kunnen worden verstaan gewijsden uitgegaan van Nederlandsche rechters (of dezulke, die door de Nederlandsche wet met zoodanige gewijsden zijn gelijk gesteld). Dat dit nog niet inhoudt, dat aan een vreemd vonnis elk gezag moet worden onthouden, leert het arrest van 14 November 1924 (*Weekblad van het Recht* n°. 11301; *Nederlandsche jurisprudentie* 1925, blz. 91), volgens hetwelk de Nederlandsche rechter in elk bijzonder geval mag beoordeelen of en in hoeverre aan een vreemd vonnis door hem gezag moet worden toegekend¹⁾. Dit wat betreft het geldende recht. Het verdrag gaat nu een stap verder: het geeft den regel, dat het gezag van rechterlijke beslissingen in burgerlijke of handelszaken, in Nederland of België geweest, in het andere land zal worden erkend (mits die beslissingen aan bepaalde voorwaarden voldoen). Deze regel sluit geheel aan bij die nopens de tenuitvoerlegging van vonnissen. Wie de mogelijkheid van tenuitvoerlegging toejuicht, kan dan ook tegen de erkenning van het gezag van de uitspraak geen bezwaar hebben.

Naast de rechterlijke beslissingen worden genoemd de scheidsrechterlijke uitspraken en de authentieke akten. Het ligt voor de hand, dat te dien aanzien zooveel mogelijk dezelfde beginselen zijn gevolgd.

Ad b. Wanneer het gezag en de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen van het andere land, op den voet van wederkeerigheid, worden geregeld, kon dit zijn terugslag hebben op de geldende bepalingen inzake territoriale competentie. Indien b.v. de verweerder geen woonplaats of erkend verblijf heeft in het Koninkrijk, wordt hij naar geldend recht, gedagvaard voor den rechter van de woonplaats des eischers (art. 126, (3), Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), geheel onafhankelijk of de verweerder in het buitenland woonplaats of erkend verblijf heeft. Terecht, want wat zou de eischer hebben aan een buitenlandsch vonnis, wanneer hij hier te lande wil executeren? De zaak wordt echter anders, wanneer executie van een vreemd vonnis wèl mogelijk is. Dan kan het forum van den eischer een lagere plaats innemen. Ook brengt het vertrouwen in de wederzijdsche rechtspraak, hetwelk spreekt uit titel II, mede, dat men in zake de territoriale rechterlijke competentie alle verschil tusschen Nederlanders en Belgen doet vervallen. Dit alles is genoeg om te doen

zien, dat tusschen Titel I en Titel II verband bestaat, al ware het dan ook minder juist Titel I te beschouwen als *conditio sine qua non* voor Titel II.

Er is van afgezien, de territoriale competentie volledig te regelen. Het verdrag bepaalt zich tot de meest wensche-lijke voorzieningen. De eigen wetgeving blijft gelden in alle gevallen waarin het verdrag niet voorziet.

Ad c. Ten slotte de regeling van het faillissement. Kennisneming van Titel III van het verdrag doet zonder meer zien den samenhang met de overige verdragsbepalingen. Bij den regel, dat rechterlijke uitspraken van het eene land kunnen worden ten uitvoer gelegd in het andere, sluit zich geheel aan, dat een faillietverklaring, in het eene land uitsproken, hare rechtsgevolgen heeft ook in het andere. Toch is het wenschelijk, voor deze materie bijzondere regelen te stellen, omdat zich hier speciale quaesties voordoen. Zoo b.v. de vraag of ook het faillissement van een niet-koopman, uitgesproken in het eene land, in het andere zal gelden. Ook kan de quaestie der voorrechten en hypothecken niet onregelgd blijven. Een en ander wordt bij de artikelen nader toegelicht.

TITEL I.

Deze titel handelt blijkens het opschrift slechts over de territoriale competentie, de bevoegdheid *ratione loci*. De bevoegdheid *ratione materiae* blijft derhalve van dit verdrag geheel onafhankelijk.

Art. 1. De regel is, dat, wat betreft de territoriale competentie, de Belgen en Nederlanders in beide landen worden gelijkgesteld. De Nederlanders zijn in België dus niet onderworpen aan competentieregels, welke slechts gelden voor vreemdelingen. Zij kunnen aldaar eventueel gebruik maken van bijzondere bepalingen, welke voor Belgische onderdanen mochten gelden. Omgekeerd verkeerden de Belgen in Nederland, wat de territoriale competentie betreft, in gelijke omstandigheden als de Nederlanders zelf. Dit geldt ook in het geval dat het geschil gaat tusschen twee Belgen.

Het tweede lid geeft een toepassing van den regel. Art. 127 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kent een bijzonder voorschrift voor het geval de gedaagde een vreemdeling is. De Belg wordt echter volgens het eerste lid als een Nederlander behandeld, dus kan genoemd art. 127 niet tegen hem worden ingeroepen. Evenzoo geeft art. 53 der Belgische wet van 25 Maart 1876 (*Moniteur*, 26 Maart) een voorschrift voor het geval een vreemdeling wordt gedagvaard. Van dat voorschrift zullen dus de Nederlanders geen last hebben.

Met de in het tweede lid gegeven toepassing is de werking van het eerste lid echter niet uitgeput. Een Belgisch onderdaan zal eventueel art. 127 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kunnen inroepen tegen een vreemdeling (indien die vreemdeling ten minste niet een Belg is). Omgekeerd kunnen de Nederlanders zich in België bedienen b.v. van art. 53 der Belgische wet van 1876. Ook dit zijn slechts toepassingen.

„In burgerlijke zaken en in handelszaken”: d. i. op het geheele gebied van het privaatrecht. Dit omvat dus ook het familierecht. Gewezen zij op het tweede lid van art. 262 Burgerlijk Wetboek (wet van 29 April 1921, *Stbl.* n°. 696).

Daar de artt. 126, (3), en 97, lid 3, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering gelden onafhankelijk van de nationaliteit van den eischer of verweerder, worden die bepalingen door art. 1 van het verdrag niet aangetast. Wel verliest dit forum van den eischer aan beteekenis door art. 3, lid 2, van het Verdrag.

Art. 2. In dezen titel is meer dan eens sprake van onderdanen en van woonplaats. De vraag is nu welke corporaties (in ruimen zin genomen) als onderdanen van Nederland of België moeten worden beschouwd en waar zij hare woon-

¹⁾ Art. 431 Wetb. v. Burg. Rechtsv. vormt daartegen naar de leer van den Hoogen Raad, in dit arrest gehuldigd, geen beletsel.

plaats hebben. Daarop geeft dit artikel het antwoord. Indien b.v. eene naamloze vennootschap naar Nederlandsch recht is opgericht (Koninklijke bewilliging) en in Nederland haar zetel heeft, is die vennootschap voor de toepassing van dezen titel Nederlandsch onderdaan, die in Nederland woonplaats heeft.

Naast de rechtspersonen wordt volledigheidshalve gesproken van lichamen, vereenigingen en gemeenschappen welke, hoewel zij geen rechtspersoonlijkheid bezitten, niettemin hebben het *jus standi in judicio*.

Ondertusschen is, blijkens den aanhef, de verdragsregel van beperkte beteekenis. Het voorschrift brengt niet mede, dat elke Belgische corporatie, die aan de bepaling voldoet, in Nederland kan optreden. De vraag of een vreemde corporatie hier te lande in rechte kan optreden, blijft (afgezien van bijzondere verdragen) uitsluitend een vraag van Nederlandsch recht. Omgekeerd moet het Belgische recht uitmaken of een Nederlandsche corporatie in België in rechte kan optreden.

In dit verband zij gewezen op de artt. 171 en 172 van den Belgischen Code de Commerce, volgens welke in beginsel buitenlandse naamloze vennootschappen en dergelijke in België in rechte kunnen optreden. De Nederlandsche jurisprudentie neemt eenzelfde standpunt in. Volstaan mag worden met eene verwijzing naar het arrest van den Hoogen Raad van 23 Maart 1866 *Weekblad van het Recht* n°. 2781. Dit alles is echter van dit verdrag onafhankelijk.

Art. 3, lid 1. Hier wordt voorop gesteld het forum van den gedaagde. Aldus geschiedt ook in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (artt. 97, lid 1, en 126, (1)). De voorname beteekenis van den verdragsregel is echter, dat het België en Nederland als het ware maakt tot één territoir. Een Belg, die krachtens art. 126, (2), hier te lande voor den rechter van zijn verblijfplaats zou kunnen worden gedagvaard, ook al had hij woonplaats in België, zal voortaan in België moeten worden gedagvaard.

De regel is niet beperkt tot zuiver persoonlijke zaken. Zij geldt algemeen, dus ook op het gebied van het familierecht.

Indien er twee verweerders zijn, waarvan de een in België woont en de ander in Nederland, kan de eischer kiezen of hij allen wil dagvaarden voor den Belgischen dan wel voor den Nederlandschen rechter. Indien de eene verweerder in België woont en de andere heeft slechts verblijfplaats in Nederland (woonplaats b.v. Engeland), dan zal in België moeten worden gedagvaard. Tot deze conclusies komt men, wanneer men het beginsel in het oog houdt.

„Behoudens de uitzonderingen en wijzigingen, vastgesteld of alsnog vast te stellen in een van beide nationale wetgevingen of in de internationale verdragen.” Tweeërlei voorbehoud dus: *a.* nationale wetgeving; *b.* verdragen.

Ad a. Hieruit volgt, dat in Nederland b.v. art. 126, (8), Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering boven den verdragsregel gaat.

Ad b. Hierbij is niet uitsluitend gedacht aan het Fransch-Belgische verdrag van 8 Juli 1899, hetwelk dezelfde materie regelt tuschen Frankrijk en België als dit verdrag tusschen Nederland en België. Men moet, wanneer in het onderhavige verdrag verwezen wordt naar andere verdragen, mede letten op verdragen, waarbij Nederland partij is (Berner spoorwegconventie, Rijnvaartacte). Dit is eene opmerking van meer algemene strekking.

Art. 3, lid 2. Hier wordt gehandeld over het forum actoris. Het wordt een zeer subsidiair forum. Slechts als een ander forum krachtens nationale wet, dit verdrag of eenig ander verdrag niet bestaat, heeft het forum actoris beteekenis. In dat geval echter bestaat het krachtens dit verdrag, ook al zou de nationale wet het niet noemen. Terecht, want, ware het forum dan buitengesloten, dan zou er noch in Nederland noch in België een bevoegde rechter zijn.

Het „andere” forum kan aangewezen zijn bij verdrag. Het is daarbij niet noodig, dat dit „andere” forum is een Nederlandsch of Belgisch. Dat is ook niet bezwarend, omdat bij een dergelijk verdrag de executie toch niet beperkt is tot den Staat, wiens rechter het vonnis heeft gewezen.

Art. 4. Dit artikel handelt over het forum contractus. Het is wenschelijk om op dit gebied eenheid te brengen in het Nederlandsche en Belgische recht.

Gesproken wordt van „persoonlijke” zaken (Fransche tekst: *matière mobilière of personnelle*). Het artikel ziet zoowel op verbintenissen uit de wet als op die uit overeenkomst. Het zuivere familierecht valt er echter buiten. Hetzelfde geldt, naar de heerschende opvatting, bij de artt. 126 en 97 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Het artikel regelt het forum contractus volledig, waaruit volgt, dat art. 314 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, voor zoover betreft de laatste drie alinea's, te dezen zijn beteekenis verliest.

Het verdragsforum is echter niet exclusief in dezen zin, dat andere fora naast het forum contractus zouden vervallen. Zoo blijft b.v. het in voormeld art. 314 in de eerste plaats genoemde forum (forum van den verweerder) intact.

Het verdragsforum is evenmin een subsidiair forum, zooals het forum actoris (art. 3, lid 2).

De verdragsregel is nog in zooverre ruimer dan art. 314 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, dat hij niet beperkt is tot handelszaken. Ook op de relatieve competentie van den kantonrechter in zaken betrekkelijk tot eene arbeids-overeenkomst enz. (art. 125*b* Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) heeft deze verdragsregel zijn terugslag.

Art. 5. Het artikel regelt het forum van het gekozen domicilie. De regel van het eerste lid berust op den veronderstelden wil van partijen. De partijen worden n.l. verondersteld den rechter van de gekozen woonplaats uitsluitend bevoegd te hebben verklaard. Het forum is dus exclusief („alleen de rechters van de plaats enz.”).

Uit dezen veronderstelden wil van partijen vloeit tevens het tweede lid voort: immers wanneer de woonplaats is gekozen *ten behoeve* van één der partijen, moet deze partij bevoegd blijven ook voor een anderen rechter te dagvaarden.

Het eerste lid maakt eenzelfde voorbehoud als is opgenomen in art. 3, lid 1. Slechts over de „nationale wetgevingen” zij nog eene opmerking gemaakt. Men heeft daarbij in het bijzonder het oog gehad op de Belgische wetten van 20 April 1920 en 8 Januari 1923. Die wetten verklaren domiciliekeuze in bepaalde verzekeringszaken onverbindend. Ondanks de keuze moet de zaak gebracht worden voor den rechter, in de Belgische wetten aangewezen. Houdt men dit in het oog, dan is duidelijk, dat art. 126, (16), Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, niet vormt eene uitzondering of wijziging als bij het verdrag bedoeld. Immers dat artikel verklaart niet geheel of ten deele nietig een beding waarbij de rechter van het gekozen domicilie als uitsluitend bevoegd wordt erkend. De verdragsregel praevaleert dus.

Het derde lid vereischt geene toelichting.

Art. 6, lid 1. Geregeld worden de gevolgen van litispententie en connexiteit. Hier komt tot zijn recht hetzelfde beginsel van eenheid van territoir als ten grondslag ligt aan art. 3, lid 1. In art. 158 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is met den „anderen regter” slechts bedoeld een anderen *Nederlandschen* rechter. De verdragsregel geeft de uitbreiding tot den Belgischen rechter. In België geldt omgekeerd, dat de omstandigheid, dat de zaak reeds aanhangig is voor een Nederlandschen rechter, hetzelfde gevolg heeft als wanneer de zaak reeds zou zijn aangebracht bij een anderen Belgischen rechter.

Art. 6, lid 2. Naar Belgisch recht omvat „intervention” zoowel voeging als tusschenkomst. Overigens vereischt deze bepaling geen nadere toelichting.

Goedkeuring van het op 28 Maart 1925 te Brussel tusschen Nederland en België gesloten verdrag, enz.

Art. 7. Dit artikel behandelt het forum arresti, zooover het betreft beslag onder derden of onder den schuldeischer zelve. Volgens de Belgische jurisprudentie is onder „saisie-arrêt” beslag onder den schuldeischer zelf begrepen. De in den Nederlandschen en den Franschen tekst gebezigde uitdrukkingen dekken elkaar dus. Uiteraard kan hier slechts sprake zijn van conservatoir beslag.

Derden-arrest en beslag onder den schuldeischer zelf vestigen volgens de verdragsbepaling competentie, doch alleen indien de partij, te wier laste het beslag is gelegd, noch woonplaats noch verblijfplaats heeft in Nederland of België. Het is dus een subsidiair forum. Exclusief is het geenszins.

Met conservatoire beslagen, die niet zijn derden-arrest (beslag onder den schuldeischer zelf daaronder begrepen), houdt het verdrag zich niet bezig. Het aan de dusgenaamde saisie foraine (artt. 764 vlg. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) verbonden forum van art. 767 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering blijft derhalve in zijn geheel, wanneer het gelegde beslag niet derden-arrest (daaronder begrepen beslag onder den schuldeischer zelf) is.

Art. 8. Dat voorloopige of conservatoire maatregelen kunnen worden gevraagd is niets bijzonders. De beteekenis van het artikel ligt hierin, dat, ingeval van urgentie, voor die maatregelen geen verdragsvoorschriften van competentie gelden. Als voorbeeld zij gewezen op het kort geding. De vraag of een *Nederlandsch* president (der rechtbank) bevoegd is, wordt dan uitsluitend getoetst aan het *Nederlandsche* recht. Voor België geldt natuurlijk hetzelfde.

Art. 9. De voorafgaande artikelen hebben een beperkt geldingsgebied. Zij vinden niet steeds toepassing onafhankelijk van de nationaliteit van partijen. Het is zonder meer duidelijk, dat indien b.v. een Nederlander een anderen Nederlander in Nederland dagvaardt, de competentie van den rechter niet aan dit verdrag moet worden getoetst. Doch ook als een Nederlander in Nederland ageert tegen een vreemdeling (mits geen Belg) of een vreemdeling (mits geen Belg) kwestie heeft met een anderen vreemdeling (mits geen Belg), is men niet op het terrein van dezen Titel. Het geldt hier geen collectief verdrag. Slechts Nederland en België zijn het over deze competentieregelen eens geworden. Met andere Staten zou men wellicht min of meer gewijzigde regels vaststellen. Het Fransch-Belgische verdrag, dat dezelfde materie regelt, doet dit dan ook niet op geheel identieke wijze. Ook daarom moet dus eenige beperking in de werkingsfeer van Titel I (behoudens het algemeene art. 10) worden aangebracht.

Het eerste lid doet dit op eenvoudige wijze. Het aan het slot gemaakte voorbehoud daargelaten, worden de verdragsregelen toepasselijk verklaard, telkens wanneer een Nederlander als eischer of gedaagde betrokken is bij een geding in België en telkens wanneer een Belg als eischer of gedaagde betrokken is bij een geding in Nederland. De verdragsregelen zijn dus toepasselijk b.v. als een Nederlander een Belg wil dagvaarden in Nederland of België, alsmede wanneer een Belg een Nederlander dagvaardt in een van beide landen. Ook indien een Belg, door wien ook, wordt gedagvaard in Nederland of indien een Nederlander, door wien ook, wordt gedagvaard in België. Eveneens indien een Nederlander iemand, wie dit ook zij, wil dagvaarden in België of een Belg wien ook in Nederland.

Er is echter één voorbehoud: „Behoudens de uitzonderingen, voortvloeiende uit de internationale verdragen, wanneer de gedaagde noch Belg, noch Nederlander is.” Volgens het Fransch-Belgische verdrag gelden tusschen Frankrijk en België niet geheel dezelfde competentieregelen als volgens het onderhavige verdrag tusschen België en Nederland. Hoe nu, als bij eene zaak zowel een Nederlander als een Franschman betrokken is? Indien een Nederlander een Franschman, of indien een Franschman een Nederlander wil dagvaarden in België? Volgens het bij dit verdrag gemaakte voorbehoud is dan de nationaliteit van den *gedaagde* beslissend. Slechts

in het tweede geval, waar de gedaagde Nederlander is, kan deze zich beroepen op het Nederlandsch-Belgische verdrag. Is de gedaagde Franschman — het eerst geval — dan kan deze het Fransch-Belgische verdrag inroepen.

Een voorbeeld moge het tweede lid verduidelijken. Indien een Nederlander in Nederland wil dagvaarden een Nederlander en een Belg, vindt titel I toepassing. Dit voorbeeld kan gemakkelijk met andere worden vermeerderd.

De al of niet toepasselijkheid wordt beheerscht door het oorspronkelijke geding. Wie partijen zijn in het hoofding en waar het hoofding wordt aanhangig gemaakt, is beslissend. Eischen tot voeging en tusschenkomst en andere incidenteele vorderingen hebben op de competentie in de hoofdzaak geen invloed. Aldus het laatste lid van het artikel. Wel vestigt het aanhangig zijn der hoofdzaak competentie voor deze incidenteele vorderingen (art. 6, laatste lid).

Art. 10. Reeds werd opgemerkt, dat de verdragsregelen niet het geheele terrein der competentie bestrijken. Voor zooover geen regelen zijn gesteld, blijft de bevoegdheid in elken Staat beheerscht door de eigen wetgeving. Ook werd reeds opgemerkt, dat het forum contractus (art. 4) uittuttend werd geregeld, dat daarentegen het forum arresti (art. 7) niet aantast het forum arresti buiten beslag onder derden of onder den schuldeischer zelf. Ook staat buiten het verdrag b.v. het forum in zaken van nalatenschap.

De verwijzing in het onderhavige artikel van het verdrag naar de nationale wet maakt die regelen der nationale wet niet tot verdragsregelen. Dit is van belang b.v. voor art. 11, lid 1 onder 5°.

TITEL II.

Art. 11. Dit artikel handelt over het gezag van rechterlijke beslissingen, niet te verwarren met de tenuitvoerlegging. De tenuitvoerlegging wordt geregeld in art. 12.

Bij het gezag van rechterlijke beslissingen denkt men in Nederland in de eerste plaats aan het gezag van rechterlijke gewijsden in den zin van vonnissen, waartegen geen gewone rechtsmiddelen meer openstaan.

Res judicata pro veritate habetur. Dit is de positieve werking van het gezag. Men doet daarbij een (bindend) beroep op eene rechterlijke uitspraak, om daarop nieuwe eischen te gronden. Hiermede is echter het gezag van eene rechterlijke beslissing niet uitgeput. Immers de gedaagde kan eene nieuwe actie afwerpen op grond van eene reeds gegeven uitspraak. Het effect van dit verweer behoeft echter niet afhankelijk te zijn van de omstandigheid, of tegen de eerste uitspraak nog een gewoon rechtsmiddel openstaat. Dit staat in België vast en is ook door Nederlandsche rechtscolleges aangenomen. Gewezen zij op de vonnissen der rechtbank te Zutphen van 23 Febr. 1888, *Weekblad van het Recht* n°. 5594 en der Haagsche rechtbank van 8 Mei 1900, *Weekblad van het Recht* n°. 7520. Ook met dit gezag heeft het verdrag rekening gehouden, zooals blijkt uit het bepaalde onder 2° van het eerste lid. Aangezien nu, volgens de in Nederland meest gebruikelijke terminologie van „kracht van gewijsde zaak” slechts wordt gesproken, indien gewone rechtsmiddelen niet meer openstaan, heeft het verdrag deze uitdrukking vermeden. Het verdrag spreekt van „het gezag” van rechterlijke beslissingen zonder meer, d. i. het gezag, dat volgens het gemeene recht van den Staat, waar de beslissing is gegeven, aan die beslissing toekomt.

Gezegd wordt nu, dat dit gezag zal worden erkend ook in het andere land, mits de rechterlijke beslissing voldoet aan de in het eerste lid omschreven voorwaarden. De eerste voorwaarde spreekt voor zich zelf. De openbare orde en de beginselen van publiek recht mogen niet in het gedrang komen. Ter voorkoming van misverstand bepaalt het tweede lid, dat de regelen met betrekking tot de competentie, het bewijs en de procedure noch de openbare orde betreffen, noch de beginselen van het publiek recht. De tweede voorwaarde werd reeds gemeld; het is voor de erkenning van het

gezag voldoende, dat de beslissing voor tenuitvoerlegging vatbaar is, ook al is zij niet een definitief gewijsde. Echter kan natuurlijk een gevolg, hetwelk slechts aan een definitief gewijsde is verbonden, niet intreden zoolang er niet zoodanig gewijsde is. De derde voorwaarde vereischt geen toelichting. De vierde doet zien, dat ook verstekvonnissen onder de regeling vallen. Door de vijfde voorwaarde wordt eenige controle verkregen op de naleving der verdragsvoorschriften inzake territoriale bevoegdheid. Er zij aan herinnerd, dat de in Titel I gestelde regels van territoriale bevoegdheid slechts gelden in de in art. 9 omschreven gevallen en dat de eigen wetgeving, vermeld in art. 10, niet behoort tot de verdragsregels. Voorzover geen verdragsregelen inzake competentie gelden, heeft deze vijfde voorwaarde geen praktische betekenis.

Het gezag wordt erkend op verzoek van elke belanghebbende partij. Het verzoek kan dus niet worden gedaan door elken belanghebbende. Men moet partij zijn geweest in het oorspronkelijk geding. Onder partij zijn natuurlijk de rechtverkrigenden begrepen. Schuldeischers zijn, althans naar Nederlandsch recht, geen rechtverkrigenden. Zij kunnen dus in dezen gedachtengang in Nederland het gezag niet inroepen.

Volgens het derde lid moet de rechter, voor wien ahangig is het geding, waarin een beroep wordt gedaan op een reeds gegeven beslissing, ambtshalve onderzoeken of voldaan is aan de gestelde voorwaarden en wel ten aanzien van alle partijen, dat zijn alle partijen in het eerste geding, hetwelk geëindigd is met de beslissing, waarvan het gezag wordt ingeroepen. Die partijen moeten allen wettig worden opgeroepen, ook al zouden zij te voren nog geen partij zijn in het tweede geding. Verschijnen die partijen niet, dan wordt het gezag niet zonder meer erkend, doch zal de rechter toch moeten verifiëren of aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Er is geen bezwaar, dat de erkenning geldt tegenover alle partijen.

Art. 12. Het artikel geeft het beginsel, dat de rechterlijke beslissingen kunnen worden tenuitvoergelegd in het andere land. Echter gaat daaraan een exequatur vooraf. Het exequatur moet worden verleend, indien aan de in art. 11 gestelde voorwaarden is voldaan. Het exequatur zal, overeenkomstig de eerste voorwaarde van dat artikel, worden geweigerd, wanneer de uitspraak in strijd is met de openbare orde of met de beginselen van publiek recht. De rechter zal dus het exequatur niet behoeven te verleenen aan een vonnis, waarvan de tenuitvoerlegging Nederland in internationale moeilijkheden zou kunnen brengen, omdat de beslissing met het Volkenrecht strijdt.

Art. 13. Dit artikel bevordert de publiciteit der vreemde beslissing, voor zooveel noodig.

Art. 14. Het artikel geeft eenige formeele voorschriften nopens de wijze waarop het exequatur wordt verkregen.

Over „belanghebbende partij” te vergelijken hetgeen te dien aanzien is opgemerkt bij art. 11.

De procedure wordt beheerscht door de wet van den Staat, waar de tenuitvoerlegging wordt aangevraagd. Die procedure kan zijn een request-procedure. Wat Nederland betreft, is eene uitvoeringswet noodig ter regeling van deze procedure.

Overigens vereischt dit artikel geen toelichting.

Art. 15. De erkenning en uitvoerbaarverklaring van scheidsrechterlijke uitspraken is geregeld op dezelfde wijze als ten aanzien van rechterlijke beslissingen; behoudens dat de in art. 11, onder 5°, gestelde voorwaarde hier uiteraard niet kan gelden, en dat de zaak komt voor den president in plaats van voor de rechtbank.

Art. 16. Ook authentieke akten kunnen uitvoerbaar worden verklaard. Nadere toelichting is overbodig.

Art. 17. Bij dit artikel is te vergelijken art. 1218 Burgerlijk Wetboek, waar gezegd wordt, dat uit kracht van eene overeenkomst, in een vreemd land verleden, geen hypotheek kan worden ingeschreven op goederen binnen het Koninkrijk gelegen, tenzij het tegendeel bij tractaten mocht zijn bepaald.

Dit verdrag bepaalt nu „het tegendeel”. Een uitvoerbaarverklaring wordt vereischt. Natuurlijk blijft gelden, dat bij gebreke van de inschrijving de hypotheek geene kracht heeft (art. 1224 B.W.) en dat de rang der hypothecaire schuldeischers wordt bepaald naar de dagteekening der inschrijving (art. 1226 B.W.).

Art. 18. Deze formeele voorschriften behoeven geene toelichting.

Art. 19. Het artikel geeft de werkingssfeer van titel II. Die sfeer is ruimer dan die van titel I. Immers zal titel II gelden, welke ook de nationaliteit van partijen zij. Titel I (art. 10 daargelaten) geldt slechts in de gevallen, in art. 9 omschreven. De motieven, welke voor die begrenzing gelden, zijn hiervoren besproken. Die motieven kunnen voor dezen tweeden titel niet worden aangevoerd. De beginselen van Titel II berusten op het wederzijdsch vertrouwen van België en Nederland in elkanders rechtspraak. Dit kan gelden onafhankelijk van de nationaliteit van de partijen. Er is ongetwijfeld verband tusschen de beide titels, doch dit verband is niet zoodanig — het werd reeds opgemerkt bij de Algemeene Beschouwingen — dat de bepalingen van den eersten titel voorwaarde zijn voor den tweeden.

TITEL III.

Deze titel handelt over het faillissement. Blijkens den inhoud alleen over het faillissement van kooplieden. Niet-kooplieden kunnen naar Nederlandsch recht wél, doch volgens Belgisch recht niet failliet worden verklaard. Van Belgische zijde was er daarom overwegend bezwaar een in Nederland uitgesproken faillissement van een niet-koopman in België te erkennen. Mocht echter de Belgische wetgeving te zijner tijd het faillissement ook van niet-kooplieden instellen, dan zal deze titel ook op het faillissement van niet-kooplieden van beide landen toepasselijk worden. Aldus is vastgelegd in het Additioneel Protocol.

Art. 20. Het artikel handelt over de territoriale competentie inzake faillietverklaring. Bevoegd is de rechter van de woonplaats (voor vennootschappen van koophandel: de rechter van den zetel). Een koopman, die in België woont, zal dus uitsluitend in België failliet kunnen worden verklaard, ook al heeft deze eerder in Nederland gewoond. Alsdan blijft dus art. 2, lid 2, der Faillissementswet buiten toepassing.

De plaats van het handelskantoor komt eerst in aanmerking, indien de koopman noch in Nederland, noch in België woonplaats heeft. Hier komt dus weer tot uiting het beginsel van eenheid van territoir, waarop reeds eerder werd gewezen. Art. 2, lid 4, der Faillissementswet zal dus niet gelden, indien de koopman weliswaar in Nederland geen woonplaats heeft, doch wel in België.

Het zou kunnen voorkomen, dat het faillissement van den koopman in Nederland en België beiden zou worden aangevraagd, b.v. indien de koopman zoowel in Nederland als in België een kantoor heeft zonder in een van beide landen te wonen. Het laatste lid geeft dan den voorrang aan het gerecht, waar de zaak het eerst ahangig is gemaakt, indien dit zich bevoegd verklaart.

Het artikel spreekt van koopman zonder eene begrenzing in nationaliteit. Het geldt dus ook voor kooplieden, die noch Nederlanders, noch Belgen zijn. Er is dan ook geen reden, waarom b.v. een in Nederland uitgesproken faillissement van een Nederlander of Belg wél, doch dat van een Engelschman in België geen gevolgen zou hebben.

„Koopman” (commerçant) sluit de toepasselijkheid op eene koopvrouw niet buiten. Ook deze zal failliet worden verklaard door den rechter van de woonplaats, indien deze in België of Nederland is gelegen. In zooverre zal dus art. 3 der Faillissementswet buiten werking worden gesteld.

Art. 21. Het artikel regelt de gevolgen van het faillissement, doch alleen van dat hetwelk is uitgesproken door het gerecht, dat krachtens artikel 20 bevoegd is. Is dat artikel 20 ten onrechte niet in acht genomen, dan treden de in art. 21 omschreven gevolgen niet in. Doch ook indien er in België of Nederland geen rechter is, bevoegd volgens art. 20, en de bevoegdheid uitsluitend steunt op de eigen wet (art. 25 erkent de eigen wet als aanvullend recht), blijven de artikelen 21 en volgende buiten toepassing. Dit wordt in den laatsten zin van art. 25 uitdrukkelijk gezegd.

Het artikel 21 huldigt het beginsel van de een- en ondeelbaarheid van den boedel (behoudens de uitzonderingen van art. 23).

Het artikel doet de gevolgen van het faillissement, uitgesproken in het eene land, in het algemeen intreden in het andere land zonder dat een exequatur wordt verlangd. Bij een faillissement komt veel aan op spoed. De curator kan onmiddellijk als zoodanig optreden, alle conservatoire en administratieve maatregelen nemen. Het instellen van rechtsvorderingen wordt mede met name genoemd. Hij kan vorderingen innen, kwijting geven, enz. Hij kan ook de roerende goederen van den failliet verkoopen.

Indien zijne bevoegdheid wordt betwist, zal hij deze moeten bewijzen. Hij kan niet volstaan met er op te wijzen, dat er een vonnis van faillietverklaring is. Hij zal moeten aantoonen, dat het is geweest door een volgens art. 20 bevoegden rechter en dat de failliet koopman is. De autoriteiten van het andere land zijn te dien aanzien niet gebonden door de beslissing van den rechter van het land, waar het faillissement is uitgesproken. Wel zal aan die beslissing een vermoeden kunnen worden ontleend (art. 1959 Burgerlijk Wetboek).

De bevoegdheid van den curator om op te treden, zonder dat er een exequatur is, is echter in zooverre beperkt, dat zij niet geldt: *a.* bij daden van gedwongen tenuitvoerlegging, *b.* voor den verkoop van onroerend goed. Aldus bepaalt de laatste zin van het tweede lid.

Ad a. Hiermede is bedoeld executie met den sterken arm op grond van het vonnis van faillietverklaring. Dit geval zal zich betrekkelijk zelden voordoen, daar in den regel eene verdere rechterlijke uitspraak noodig is om de hulp van den sterken arm te kunnen inroepen. Indien b.v. een derde eenig goed van den boedel onder zich heeft en weigert dit aan den curator af te geven, zal de curator een vonnis tot afgifte moeten zien te verkrijgen. In dat geding treedt de curator dan zonder meer als zoodanig op.

Ad b. Onroerend goed is vaak aan een bijzonder regiem onderworpen, uitvloeisel van den natuurlijke nauwen band tusschen onroerend goed en het land, waartoe dat goed behoort. Herinnerd zij b.v. aan art. 7 der wet, houdende Algemeene Bepalingen. Soortgelijke overwegingen doen zich hier gelden.

Het exequatur, eenmaal verleend, geldt uiteraard tegenover iedereen.

Volgens het derde lid heeft de beslissing, waarbij het accoord tijdens faillissement wordt gehomologeerd, in het andere land slechts gezag na eene uitdrukkelijke erkenning door den rechter. Een exequatur wordt vereischt.

Art. 22. Het artikel behandelt de openbaarheid van het faillissement. Het vereischt geen nadere toelichting.

Art. 23. Dit artikel betreft de aan schuldvorderingen verbonden voorrechten en de hypotheeken. Getracht is de regeling zoo eenvoudig mogelijk te houden.

Eenvoudig is zeker het stelsel van het eerste lid: de voorrechten op roerende goederen, voor zoover geen schepen (lid 3), worden beheerscht door de wet van den Staat, waar het faillissement is uitgesproken. Die wet beslist dus welke vorderingen bevoorrecht zijn en welke de rang is der verschillende voorrechten. In dit verband zij gewezen op het arrest van den Hoogen Raad van 15 Juni 1917 (*Weekblad van het Recht* n°. 10139).

De onroerende goederen, bezwaard met een voorrecht of hypotheek, blijven daarentegen onderworpen aan de wet van het land, waar zij zich bevinden. Er is hier dus in zekeren zin een uitzondering op het beginsel van de één- en ondeelbaarheid van den boedel. Onderscheiden wordt naar de plaats waar het onroerend goed is gelegen. Indien b.v. een koopman in België is failliet verklaard, zal degeen, die hypotheek heeft op onroerend goed in Nederland, kunnen gebruik maken van art. 57 der Nederlandsche Faillissementswet.

Het laatste lid erkent het gezag van de wet van de vlag. Het handelt echter slechts over Nederlandsche en Belgische schepen, niet over schepen, die onder de vlag van een derde land varen. Is b.v. de in België failliet verklaarde persoon eigenaar van een onder Italiaansche vlag varend schip, dat ten tijde der faillietverklaring in de Rotterdamse haven ligt, dan verhindert dit laatste lid den Belgischen rechter niet, ten aanzien van de privileges en scheepshypotheeken, de *lex rei sitae* toe te passen. (Te vergel. Rb. Rotterdam 3 Jan. 1914, *W. v. h. R.* n°. 9525; Hof den Haag 24 Dec. 1915, *W. v. h. R.* n°. 9908.)

Art. 24. Surséance van betaling en (dwang)akkoord ter voorkoming van faillissement. De tweede instelling is in het Nederlandsche recht niet bekend. Daar staat tegenover, dat de mogelijkheid van het verleenen van surséance aanmerkelijk is verruimd bij de wet van 16 Mei 1925, *Staatsblad* n°. 191.

Art. 25. Het artikel werd reeds hiervoren bij art. 21 vermeld. Door dit voorschrift wordt buiten twijfel gesteld, dat eene bepaling, als die van art. 2, al. 2, der Faillissementswet, omtrent het forum der laatste woonplaats van den schuldenaar, door het verdrag onaangetaast wordt gelaten, indien de koopman ten minste ook geen woonplaats of handelskantoor heeft in België. Het beginsel geldt natuurlijk voor rechtspersonen zoowel als voor natuurlijke personen.

Titel IV en Additioneel Protocol.

Het komt den ondergeteekenden voor, dat titel IV geene toelichting behoeft. Slechts zij er op gewezen, dat volgens art. 28, lid 1, het verdrag in werking treedt op den dag vastgesteld door de „verdragsluitende Staten”. Hiermede houdt art. II van het wetsontwerp verband. Het stelt buiten twijfel, dat de Kroon bevoegd is te dezen voor Nederland op te treden. Het Additioneel Protocol kwam reeds ter sprake bij de toelichting op Titel III (aanhef).

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN KARNEBEEK.

De Minister van Justitie,
J. SCHOKKING.